

“AMB REGUST A NAFTALINA?”

Rosa I. Rodríguez, Maria Rosa Rosselló (*)

No és fruit de l'atzar que una professió com la docent gaudeixi en aquests moments d'un baix estatus sòcio-professional. Tampoc és fruit de la casualitat que, a més a més, aquesta professió sia majoritàriament femenina.

Aquests dos fets, tal com ens ho comenten J. Torres (1991), M. Fernández Enguita (1990) i M.W. Apple (1989), estan íntimament relacionats. Intentarem mostrar la seva connexió.

Avui en dia, les barreres per a la incorporació de les dones a totes les esferes de la vida social no són de caire legal, sinó, més aviat, actitudinals i culturals. Els costums i valors actuen com obstacles psicològics restringint el paper de la dona en l'àmbit familiar i professional. Des de pautes de comportament tradicional s'ha articulat un model social dominant on l'home actua de “proveïdor de la llar” i la dona, de “mare”. Així l'home ha assumit la responsabilitat d'aconseguir un treball amb el millor estatus i remuneració econòmica possible, mentre que la dona s'ha fet càrrec de les feines que li representaven o una certa independència, o bé, una ajuda per a l'economia familiar.

Amb tot això, les “ocupacions femenines” s'han caracteritzat per ser feines amb altes dosis de passivitat, estar basades en una estructura de dependència i, en general, de baix protagonisme decisor.

Bona mostra d'això n'és l'ús col·lectiu, sovint pejoratiu, d'atributs suposadament femenins com la tendresa, la paciència, l'efectivitat, l'abnegació,... fent referència a feines habitualment infravalorades i catalogades de femenines, manifestació d'una societat desigual en qüestions de gènere.

Aquesta desigualtat es manifesta amb força a la nostra professió docent:

- En primer lloc, malgrat l'aclaparadora presència de dones a la professió, el repartiment per sexes no és equitatiu. La presència femenina dis-

minueix a mesura que es puja de nivell educatiu: d'una majoria a l'educació infantil, s'arriba a una minoria a l'educació universitària, curiosament la més valorada socialment.

- En segon lloc, en el sistema edu-

	DONES(%)	HOMES(%) (*)
EDUCACIÓ INFANTIL	96,0	4,0
EGB	64,0	36,0
Cicle inicial	79,2	20,8
Cicle mitjà	68,3	31,7
Cicle Superior	51,8	48,2
BUP	50,2	49,8
FP	35,8	64,2
ESTUDIS UNIVERSITARIS	28,1	71,9
ESCOLES TÈCNIQUES	11,0	89,0

(*) Segons dades de l'Informe del Ministeri d'Assumptes Socials i l'Institut de la Dona (1990), *La situación de la mujer en el sistema educativo*, Madrid. M.E.C.

catiu les tasques d'inspecció, direcció, coordinació, disseny de materials, i en general totes les que impliquen presa de decisions, estan ocupades preferentment per homes. La feminització del professorat constatada a la taula anterior no afavoreix la presència de les dones en llocs de responsabilitat. Així, per exemple, a l'EGB només un 4,5% de les dones són directores de centre.

- En tercer lloc, i pel que fa referència a l'alumnat de Magisteri, el repartiment també és desproporcionat. Entre l'alumnat hi ha pocs homes, els quals es concentren, sobretot, en les especialitats d'Educació Física i

d'Idioma Estranger. En canvi, l'alumnat femení es troba preferentment en els estudis d'Educació Infantil i Primària. Vol dir això que encara es creu, tal com diu J. Torres (1992), que en aquestes etapes n'hi ha prou amb “...ser mujer y tener grandes dotes de cariño, paciencia y resitencia física?”. Preguntes com aquesta han de tenir necessàriament una segona lectura.

Si en la formació i desenvolupament de les actituds i habilitats socials és decisiu el procés d'escolarització, en tant en quant determina i incideix en les pautes de comportament posterior, i si aquesta etapa està en mans de les “dones/professores”, som nasaltres les

PISSARRA
69

encarregades de canviar aquests valors i actituds dominants.

Aquesta responsabilitat no és gens fàcil d'assumir:

- Conscientment o no, el tracte diferencial del professorat cap als nins i les nines redueix els missatges igualitaris de l'escola. Obviament, aquest tracte té una influència més directa sobre la personalitat, l'autoestima i la pròpia seguretat personal -tots ells components fonamentals de l'anomenat currículum ocult- que damunt el grau o contingut de l'aprenentatge.

- Paral·lelament existeix la dificultat de pendre consciència dels propis valors, comportaments i actituds, la de modificar-los i la de planificar,

implementar i avaluar una ensenyança no sexista.

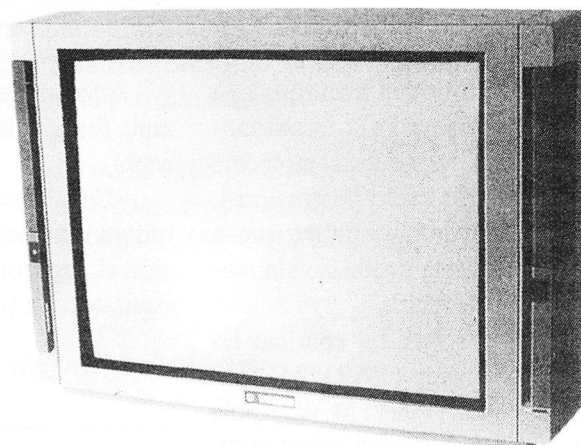
Potser per algun lector aquest article tenguí un *regust a naftalina*. Però, cal no caure en la trampa: els grups dominants solen apropiarse dels llenguatges i les reivindicacions d'altres grups, convertint els discursos renovadors amb autèntiques fal·làcies. □

Professores de la
UIB

Referències

- APPLE, M.W. (1989). *Maestros y textos. Una economía política de las relaciones de clase y de sexo en educación*. Barcelona: Paidós-MEC.
- FERNÁNDEZ ENGUITA, M (1990). *La escuela a exámen*. Madrid: Eudema.
- MINISTERIO DE ASUNTOS SOCIALES-INSTITUTO DE LA MUJER (1990) *La situación de la mujer en el sistema educativo*. Madrid: MEC.
- TORRES, J (1991). *El currículum oculto*. Madrid: Morata.

THOMSON

BILINGÜE 72DO40

EL 72DO40 DE THOMPSON VE EQUIPAT, AMB CRITERIS DE MODERNITAT, PER RESPONDRE ALS MÉS EXIGENTS: AMB POSSIBILITAT D'ESCOLTAR LES PEL·LÍCULES, EMESES EN SISTEMA STÉREO DUAL, EN L'IDIOMA ORIGINAL.

AMB EL CADA VEGADA MÉS ESTÈS TELETEXT I AMB EXCLUSIU TUB BLACK SUPERPLANAR DE THOMPSON.

I AMB TOT EL QUE VOSTÈ POT EXIGIR A UN TELEVISOR A L'AVANTGUARDA TECNOLÒGICA I DE DISSENY.

